

بررسی بیولوژی و نحوه خسارت سنهای پسته در استان کرمان

حمید هاشمی راد^۱ و محمد صفوی^۲

۱- بخش گیاهپزشکی مؤسسه تحقیقات پسته، رفسنجان

۲- سازمان حفظ نباتات، تهران

سنهای زیان آور باغهای پسته از آفات مهم آن محسوب می‌شوند. گونه‌های متعلق به جنسهای *Lygaeus Spp* *Acrosternum Spp*, *Brachynema spp*. دارای ۳ تا ۵ نسل در سال و گونه *Apodiphus amygdali* دارای یک نسل در سال می‌باشند. زمستانگذرانی این سنها به صورت حشره کامل در زیر میزبانهای وحشی مناطق کوهستانی و یا در پناهگاههای مختلف سپری می‌گردد و نحوه خسارت سنهای پسته با توجه به فنولوژی گیاه و مراحل مختلف رشد میوه به شرح زیر می‌باشد:

- از مرحله تشکیل میوه تا سخت شدن پوست استخوانی (درون بر): در این مرحله تغذیه سنها از میوه پسته سبب قهوه‌ای شدن و تیرگی پوست سبز میوه می‌گردد و در نهایت باعث خشکیدگی و ریزش میوه‌ها می‌شود. این مرحله از خسارت سن‌ها *Epicarp lesion* نامیده می‌شود.

- از مرحله سخت شدن پوست استخوانی و مغز بندی تا رسیدن محصول: خسارت ایجاد شده در این مرحله سبب ایجاد لکه‌های نکروزه بر روی مغز میوه‌ها می‌گردد. این مرحله از خسارت *Kernel necrosis* نام می‌شود. سنهای فوق در این مرحله قادر به انتقال قارچ *Nematospora coryli* نیز هستند و بیماری استیگماتومیکوز را سبب می‌گردند.

طی بررسیهای انجام شده ۲۵ گونه سن متعلق به خانواده‌های *Lygaeidae*, *Reduvidae*, *Coreidae*, *Miridae* *Pentatomidae* از درختان پسته، بنه، علفهای هرز داخل و اطراف باغهای پسته و مناطق کوهستانی جمع‌آوری گردیده، همچنین زنبورهای پارازیتوئید تخم به نامهای *Trissolcus Spp* *Ooencyrtus telenomicida* از تخم سنهای جنس *Agrosternum Spp*, *Brachynema* جمع‌آوری شد.